

Crítica al nostre debat públic

El debat públic ocupa el centre de moltes mirades en un context de crisi econòmica, institucional i social en el que Manuel Castells anomena “l’era de la informació”. S’ha ampliat l’espai social del debat perquè la informació és més accessible, les qüestions sobre les quals es discuteix més empàtiques i les tensions discursives més efervescentes. Hi ha més debats i més persones que, d’una manera o altra, en formen part. Intel·lectuals, opinadors, experts analítics, polítics i ciutadania protagonitzen diàriament discussions sobre el que es coneix com a actualitat. Fa anys, Emilio Lamo de Espinosa va escriure: “Vivim negats d’informació, amb sòlids i eficaços coneixements científics, però totalment en dejú de saviesa”. El sociòleg explicava que la informació ens proporciona dades que diuen el que és i com és el que és; el coneixement és un saber que a partir de moltes dades i fent ús de metodologies científiques diu el que es pot fer; mentre que la saviesa ensenya a viure indicant, entre tot el que es pot fer, el que s’ha de fer. En aquest context, sembla oportú preguntar-se fins a quin punt l’augment quantitatiu del debat públic arrossega una millora qualitativa del seu contingut. A fi d’aportar alguns elements de resposta a aquesta pregunta, plantejem tres reflexions sobre el qui, el com i l’on.

Respecte al qui, fa pocs mesos el politòleg Ignacio Sánchez-Cuenca va publicar *La desfachatez intelectual*, un llibre en què es desenvolupa una crítica amb noms i cognoms a alguns dels opinadors més destacats del panorama mediàtic actual. Parteix del fet que la majoria d’in-

tel·lectuals de prestigi a Espanya són homes escriptors que moralitzen el debat públic. L’autor explica que hi participen opinant des de la impunitat, abusant de l’estil més literari que analític i amb altes dosis de masculisme discursiu. Aquesta última característica fa referència a la cultura del “*iclaro!*” descrita pel sociòleg Diego Gambetta per referir-se al debat públic basat en opinions fortes i afirmacions assertives amb l’objectiu de guanyar l’adversari. Contràriament, Sánchez-Cuenca defensa l’emergència de noves veus en el debat públic que hi participen argumentant i analitzant més enllà de la pontificació ideològica.

Respecte al com, és interessant recórrer al conjunt d’anàlisis sobre

SARA MORENO

SOCIÒLOGA

L’eclosió de canals i fonts d’informació no ha garantit una ciutadania més crítica

comunicació política que es fixen en com es rep la informació i quins filtres existeixen. La setmana passada el politòleg Diego Beas va escriure un article sobre aquesta qüestió en què recordava una frase del senador nord-americà Daniel Patrick Moynihan: “Tots tenim dret a la nostra opinió però no

a inventar-nos els fets”. L’eclosió de fonts i canals d’informació ha permès ampliar la distribució i llibertat d’informació però no ha garantit una ciutadania més ben informada i crítica. Un dels principals problemes resideix en la manera com es consumeixen les notícies: es decideix de manera selectiva i interessada a què es dona credibilitat i es descarten les evidències incòmodes. És a dir, davant l’abundància

d’informació es construeix un discurs a partir del que no suposa confrontació amb la pròpia manera de pensar i, per tant, s’evita la contradicció o el dubte, cosa que empobreix el debat públic.

Respecte a l’on, resulta suggerent introduir el concepte de *pluralisme polaritzat*, que forma part de la tipologia de sistemes mediàtics definida pels politòlegs Hallin i Mancini per analitzar les influències dels sistemes polítics sobre els mitjans de comunicació. El model mediterrani, també anomenat *de pluralisme polaritzat*, es caracteritza per uns mitjans de comunicació (públics i privats) atrapats en la lògica de la competència política fins al punt de superar l’ideal periodístic d’oferir a la ciutadania una informació objectiva. En conseqüència, els mitjans reproduïen la lògica partidista tant pel que fa als temes que tracten com a les argumentacions que desenvolupen, i es dibuixa així un sistema mediàtic plural però polaritzat segons el mateix sistema polític.

Més enllà de l’efervescència del debat públic durant els últims anys, una mirada crítica apunta reptes importants pel que fa a la seva qualitat: excés d’opinió i dèficit d’anàlisi; filtres interessats de la informació per evitar contradicció i dubte; relació desigual dels partits polítics amb els mitjans de comunicació. Tres reptes que ja existien però que es fan més evidents en un context de crisi, canvi i eclosió. Les amenaces d’aquest escenari es poden convertir en potencialitats per acostar el debat públic cap a un diàleg raonable, argumentat, analític, respectuós, honest i, sobretot, humil intel·lectualment.

